

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата педагогічних наук,

Родименко Ірини Миколаївни

на дисертацію Луценко Інни Василівни «Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі», що представлена на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка

Формування державної політики щодо навчання дітей з особливими освітніми потребами характеризується динамічними змінами, що зумовлені підписанням міжнародних договорів у сфері захисту прав дитини. Нові виклики потребують відповідної трансформації освітньої системи, здатної задовольнити потреби кожної дитини, не залежно від її стану здоров'я чи інших особливостей.

З огляду на це, підвищується значущість наукових досліджень щодо запровадження інклюзивного навчання, особливостей діяльності та підготовки педагогів до роботи в нових умовах з орієнтацією на задоволення потреб кожної дитини. З 2012 року у загальноосвітні навчальні заклади України введено нову посаду асистента вчителя, діяльність якого, як засвідчує практичний досвід, наразі потребує вивчення та вдосконалення.

Актуальність дисертаційного дослідження Луценко І.В. обумовлена не лише необхідністю забезпечення організаційно-педагогічних умов діяльності асистента вчителя, а й відсутністю наукових даних щодо особливостей його діяльності, способів ефективної взаємодії з усіма суб'єктами навчально-виховного процесу, чинників, що впливають на ефективність надання ним підтримки дітям з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього простору.

Зважаючи на вищезазначене, дослідження Луценко І.В. є актуальним, вагомим і своєчасним, оскільки висвітлює організаційно-педагогічні умови, особливості організації діяльності асистента вчителя як специфічного виду

педагогічної діяльності в інклюзивних навчальних закладах, а також розкриває систему удосконалення його педагогічної практики шляхом оптимізації визначених організаційно-педагогічних умов.

Сформульований дослідницею науково-категорійний апарат – об'єкт, предмет, мета, завдання, теоретико-методологічне підґрунтя – не викликають заперечень. Визначені завдання спрямовані на здійснення теоретичного аналізу педагогічної, психологічної, спеціальної літератури з проблеми дослідження й визначення феноменологічних засад практики асистування в освітньому просторі; аналізу законодавчого та нормативно-правового підґрунтя організації діяльності асистента вчителя; визначення та наукове обґрунтування організаційно-педагогічних умов його діяльності; розробку та апробування системи удосконалення педагогічної діяльності асистента вчителя в інклюзивному середовищі.

Достовірність основних положень та висновків дослідження забезпечується методологічно обґрунтованим теоретичним базисом роботи, про що свідчить значна джерельна база дисертації - 226 найменувань опрацьованих публікацій. Вірогідність отриманих результатів забезпечується застосуванням сучасних методів, адекватних меті і завданням дослідження, а також позитивним ефектом управління розробок автора у практичну діяльність навчальних закладів, що підтверджено відповідними документами.

Важливим вбачається ретельний добір теоретико-методологічних засад дослідження, які в сукупності дали змогу змістовно розкрити особливості та структуру педагогічної діяльності асистента вчителя.

Заслуговує на увагу, здійснений дисертанткою, компаративістичний аналіз практики асистента вчителя провідних країн світу, що дало можливість обґрунтувати варіативність моделей діяльності фахівця.

Цінним з практичної точки зору є те, що Луценко І.В. здійснила ретельний аналіз існуючого законодавчого та нормативно-правового поля щодо організації діяльності асистента вчителя в загальноосвітньому навчальному закладі з

інклюзивною формою навчання. Особливої уваги заслуговують рекомендації щодо його удосконалення в частині унормування Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів та перегляд вимог до освітньо-кваліфікаційного рівня фахівця.

Значний масив опрацьованої наукової літератури та власний практичний досвід створив передумови до побудови структурно-функціональної моделі діяльності асистента вчителя, структурні компоненти якої розкривають принципи та підходи, мету, завдання, функції, напрями його діяльності. Використання педагогічного моделювання дало можливість спроектувати організаційно-педагогічних умови діяльності асистента вчителя, створити випереджувальну проєкцію впливу оптимізації визначених умов на удосконалення окреслених у роботі напрямів його педагогічної практики.

Заслуговує на увагу продуманість і обґрунтованість методики констатувального педагогічного експерименту, що представлена у другому розділі. Йдеться, насамперед, про розроблений діагностичний інструментарій дослідження, розроблений на основі структурно-функціональної моделі, який представлений розгорнуто у додатках, і має незаперечне практичне значення. Застосування педагогічного діагностичного комплексу для вивчення організаційно-педагогічних умов та напрямів діяльності асистента вчителя дало змогу виявити шляхи удосконалення його педагогічної практики.

Позитивної оцінки заслуговує й те, що формувальний експеримент проводився Луценко І.В. із ретельним урахуванням даних констатувального етапу дослідження. Запропонована система удосконалення педагогічної практики асистентів учителя доводить, що однією із форм оптимізації організаційно-педагогічних умов діяльності асистента вчителя є корпоративне навчання шкільних команд фахівців, спрямоване на формування дієвого професійного співробітництва на рівні навчального закладу та міжвідомчої взаємодії шляхом залучення додаткових фахівців для забезпечення якості

надання підтримки дітям з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

Результати дисертаційного дослідження Луценко І.В. впроваджені у практику загальноосвітніх навчальних закладів, інститутів післядипломної педагогічної освіти. Зокрема, основні положення і результати дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на Міжнародних та Всеукраїнських конференціях і семінарах. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, досить повно представлені в опублікованих працях автора.

Оцінюючи дисертаційну роботу Луценко І.В., слід відмітити, що вона є результатом комплексного, багатоаспектного, теоретико-експериментального дослідження однієї із актуальних у спеціальній педагогіці проблем, а її основні теоретичні положення, висновки та рекомендації сприяють системному розв'язанню накреслених питань, які мають наукову новизну та практичне значення.

Позитивно оцінюючи рецензовану кандидатську дисертацію Луценко Інни Василівни «Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі», вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання з приводу окремих положень.

1. У дисертаційному дослідженні, вивчаючи діяльність асистента вчителя, було виокремлено три напрями його педагогічної практики: організаційно-методичний, навчально-дидактичний, спеціально орієнтований, які є логічно обґрунтованими та експериментально доведеними. Однак, при вивченні організаційно-методичного напрямку було обрано наступні блоки форми спостереження «взаємодія», «інклюзія, багатоманітність, цінності», «співпраця з родинами», «розвивальне середовище», які, на наш погляд, є взаємодоповнюючими. Чому саме ці блоки були обрані?

2. Зважаючи на те, що практика асистування в Україні впроваджена недостатньо, на основі яких показників було обрано експериментальні заклади для проведення дослідження зважаючи на те, що результати експерименту мають бути вірогідними.

3. В дисертаційному дослідженні детально проаналізовано термінологічний апарат стосовно визначення назви посади асистента у різних типах закладів та нормативних документах, які регулюють його діяльність. Чи вважаєте за доречне введення різних назв фахівця для позначення виду супроводу, який він здійснює?

4. Практична значущість роботи вимагає нагальну потребу в розробленні навчально-методичного посібника, оскільки не унормовано, але методично визначеною необхідність практики асистування у спеціальних закладах освіти.

5. На особливу увагу заслуговують додатки дисертаційного дослідження, які можуть бути використані при організації навчання асистентів учителя, однак кількість сторінок загального обсягу роботи перевищує вказану у авторефераті.

6. Текст дисертації містить стилістичні та технічні неточності, кількість сторінок загального обсягу дисертації перевищує зазначену в авторефераті.

Втім, висловлені зауваження не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження. У цілому, дисертаційна робота Луценко Інни Василівни безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; відзначається безперечною актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, нові, раніше незахищені наукові положення й обґрунтовані висновки, що в повній мірі висвітлено у наукових фахових виданнях.

Таким чином, дисертаційне дослідження «Організаційно-педагогічні умови діяльності асистента вчителя в інклюзивному навчальному закладі», відповідає

вимогам пп. 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань» щодо кандидатських дисертацій, а її автор – Луценко Інна Василівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.03 – корекційна педагогіка.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент
директор Багатопрофільного навчально-
реабілітаційного центру колекційної роботи
та інклюзивного навчання

І.М.Родименко